

VOJENSKÉ ROZHLEDY

ROČNÍK IV.

ČÍSLO 11.

Plukovník BUJAC:

Československá brigáda na francouzské frontě.¹⁾

Vouziers v říjnu 1918.

K objektivnímu studiu závěrečného období světové války dlužno především sáhnouti po dvou velmi zajímavých spisech: majora Laurea: „Au 3e Bureau du troisième G. Q. G.“ (vydal Plon-Nourrit) a majora B. de Lamotte: „La marche à la victoire (vydal Chiron). Použil jsem z nich stručného vylíčení všeobecné ofensivy, jež započala 26. září 1918, strašlivé to bitvy, zuřící od moře Severního až k Móse, jehož jest nezbytně zapotřebí k pochopení mého článku.

Mezi Mósou a Suippou útočí v severním směru I. americká armáda (Pershingova) a IV. francouzská armáda (Gouraudova), jež dohromady tvoří pravé křídlo sestavy. Vzaly německým armádám (V. a III.)²⁾ stará a mohutná opevnění, nahromaděná v úseku Montaucon-Somme Py, ale nemohou dále postoupiti. Uprostřed dostihly armády francouzské (V., X. a I.) a anglické Remeše a posice zvané Siegfried-Stellung (Brancourt—La Fère—západně od Saint-Quentinu—západně od Le Châtelet—západně od Cambrai). Na levém křídle (severním) dosáhla skupina armád flanderských Roulers a Menin.

Pokyn maršála Foche, datovaný 11. října, určuje další rozvinutí manévru: „Přesáhněte křídlem obranu Serry a Aisny jednak na západě (I. armáda francouzská, generál Debeney), jednak na východě (I. armáda americká a IV. armáda francouzská). Mezi těmito dvěma křídly budou tvořiti spojení X. a V. armáda francouzská.“

Stupňovaný tlak. Skupina korunního prince postupně ustupuje na dobře vybudovaná zadní bojová pásma (gut ausgebaute rückwärtige Kampfzonen), III., I. a VII. armáda byly převedeny (Gudrun-Bewegung) do postavení zvaného „Hunding-Brunhild-Stellung“, XVIII. armáda po ztrátě Siegfriedovy posice (základny ofensivní z 21. března) opevnila se ještě na druhém stupni posice Hermannovy (Hermann-Stellung), Guise-Dercy. Dne 14. října skupina armád flanderských překročila Roulers a postupovala k Bruggám a Courtrai. Armády maršála Haiga stojí na frontě Le Cateau—Bohain—Mont-Origny. Úsilí armád generála Pétaina přinutí již 10. října I. a III. armádu německou opustiti ústí Aisny. Generál Mangin (X. armáda) zabere Lacn dne 13. října. Generál Guillaumat (jenž zastupuje generála Berthelota, povoláného na východ) dovede dne 14. října

¹⁾ Psáno ve francouzském originálu pro „Vojenské Rozhledy“. Přeložil kapitán Richard Wolf.

²⁾ Skupina armád korunního prince (Heeresgruppe d. deutschen Kronprinz): V., III., I., VII. a XVIII. armáda. — Velitelem V. armády jest generál jezdeckva v. Marwitz: 5. sbor záložní a 21. sbor; armáda byla pak zesílena o 58. sbor záložní a o sbory 12. a 17. — Velitelem III. armády jest generál v. Einem: 1. sbor záložní, 25. sbor záložní a 16. sbor.

V. armádu k Château Porcien. Generál Gouraud (IV. armáda) do-
stihne dne 12. října Vouziers a směřuje nazítří k Attigny, aby se
spojil přes Blangy s I. armádou americkou. Styk s generálem Lig-
getem se uskuteční nikoli bez obtíží za průsmykem Grand Pré, po-
něvadž Američanům se podařilo teprve 14. října zmocnit se důklad-
ného opevnění zv. „Kriemhilde“.³⁾

Dne 15. října stojí francouzský střed před Serrou, posicí „Hun-
ding“ a Aisnou.

Jakmile bylo této linie dosaženo, generál Fayolle⁴⁾ a generál
Maistre⁵⁾ se hotoví přesáhnouti ji křídly. Na jedné straně I. armáda
divisemi 153. a 168. dvacátého sboru zmocní se dne 18. a 19. října
náherních rovin severovýchodně od La Fère; na druhé straně
IV. armáda divisemi 53. a 134. devátého sboru zmocní se dvou ma-
lých předmostí na východě a jihovýchodě od Vouziers a usnadní
tak vstup I. americké armády do Grand Pré.⁶⁾

Třetí armáda německá, která se zachytila na posici „Hunding-
Brunhilde-Stellung“, pokouší se o obranu těchto dvou malých před-
mostí. Jest to tak zv. „Die Schlacht bei Vouziers“,⁷⁾ po níž dne 4. li-
stopadu následuje ústup do postavení „Antverpy—Mósa“.

Divise 53., které velel generál Guillemain, se skládala:

ze 106. brigády generála Poindrona (205. a 319. pluk);

z brigády československé pluk. Philippea (21. a 22. střel. pluk);⁸⁾

z dělostřelectva pplka Tournairea:

divisního (skup. 243. pluku),

krátkého těžkého v/135,

zákopového (jedna baterie pluku č. 58.);

z ženijních rot 3/13, 3/63, 3/24;

z jezdeckva: 1 eskadrona 7. pluku drag., jež později přešla k 73. di-
visi a byla vystřídána 4. eskadronou 5. pluku Spahiů.

Divise 53. přicházela z Horního Alsaska, jež opustila 19. září,
aby zaujala úsek Crugny-Serzy (záp. od Remeše); dne 9. října byla
naložena na malá auta a transportována do Somme-Py; tam byla
přidělena 15. října k 9. sboru, aby vystřídala v noci z 15. na 16. října
48. pěší divisi, jež hájila úsek Vaucq-Vrizes. Stanoviště velitelství
bylo v Bourcq dne 16. října o 10. hod.

*

Od počátku války veliký počet Čechoslováků, kteří žili v zemích
Rakousko-Uhersku nepřátelských, nabízeli své služby spojeneckým
vládám, aby přispěli k osvobození své vlasti, jež byla v poddanství
rakouském po tři století. V Rusku (Sibiři) utvořeny byly dvě divise.
Ve Francii utvořena rota (asi 350 mužů) a přidělena cizinecké legii;
ztratila v květnu 1915 před Arrasem většinu svého početního stavu
(asi 200 mužů).

Na jaře r. 1917 lylo lze z prvků, jež byly po ruce ve Francii,
vytvořiti v Cognaku „legii československou“. Skládala se z dobro-

³⁾ Generál Mangin: „Comment finit la guerre“, str. 211. (Vydal Plon-Nourrit.)

⁴⁾ Velitel skupiny záložních armád.

⁵⁾ Jeho úlohou bylo zabezpečiti osobně soulad operací francouzského vojska
na pravém křídle armádní skupiny středu s I. armádou americkou.

⁶⁾ Major Laure, cit. dílo, str. 218.

⁷⁾ 1. zál. sbor a 16. sbor: 1. pěší divise gardová; 1. divise bavorská; 42. div.;
76. zál. div.; 103., 195., 199., 202., 203., 242. div., zlomky 17. a 213. div. — Boj u Attigny
a Rilly-aux-Oris; 25. zál. sbor: 1. div. bavorská; 9. div. zeměbranceká; 14. zál. div.
a 213. div.

⁸⁾ Číslo od 1. do 50. byla rezervována pro pluky v Rusku.

volníků, kteří přišli z Ameriky (2300), z přeběhlíků z fronty ruské⁹⁾ a srbské¹⁰⁾, něco málo z italské, již byli získáni (asi 200) ze zajateckých táborů.¹¹⁾

Po krátkém výcviku bylo možno utvořit z nich brigádu, dva střelecké pluky: č. 21. a 22. Brigáda měla:

Čechoslováků: 167 důstojníků, 4.800 mužů;

Francouzů: 44 důstojníků, 45 mužů.

Brigáda byla dopravena z Cognacu do Darney (u Epinalu), kde ji byl dne 30. června odevzdán prezidentem republiky prapor, pocta to města Paříže.

Již 1. července 21. střelecký pluk vystřídal pluk 236. u 53. divise, k níž byl dne 29. srpna přidělen i druhý československý pluk čis. 22.

V tomto období v úseku poměrně klidném (Aspach—Michelbach) utkal se 21. střel. pluk, jemuž velel pplk. Gillain, toliko jednou s nepřítelem. Bylo to skvělé přepadení, v němž se vyznamenaly hlídky svou smělostí.

Dne 20. srpna za ranního šera oddíl druhého praporu (sestavený většinou z dobrovolníků) učinil výpad ze zákopů, překročil „no mans land“¹²⁾ (asi 300 metru) a vnikl dvěma prervami, připravenými již před svítáním, do nepřátelských zákopů. Obě skupiny sešly se v Anspachu, odkudž přivedly ke ztrátě tři zajatce, mezi nimi jednoho poddůstojníka. Překvapení Němců bylo úplné. Za tuto nádhernou a odvážnou malou operaci, podporovanou francouzskými zákopovými děly, byl kapitán Pán odměněn křížem čestné legie. Den poté Němci dosti prudce reagovali. Pak rozhodl se klid.

Armáda IV., jak již bylo řečeno, dosáhla 12. října teku Aisny, od Grand Pré k Rethelu. Šlo nyní o to, aby byla překročena řeka a pokračováno v ofenzivě na Sedan-Mézières. Úlohou sborů pravého křídla, 38. a 9., bylo vybudovati široké předmostí na východ od Vouziers, na výšinách od Falaise k Vandy, tak, aby zabezpečen byl pozdější výpad směrem na Quatrechamps.

Útok svěřený 9. sboru byl neobyčejně nesnadný. Znamenalo to překročení Aisny a průplav, projítí prostorem širokým asi 1 km, loukami to částečně zavodněnými (z důvodů obranných), překonání příkré svahy Argonn a dosáhnouti posice „Hunding-Stellung“, jež ovládala svou palbou svahy i hluboké údolí.

Nad Vouziers stála 134. divise,¹³⁾ pod Vouziers 53. divise. Generál Guillemain postavil 106. brigádu na pravo, brigádu československou na levo. Plukovník Philippe zřídil své velitelství dne 16. října. Československý pluk č. 21. rozložil se mezi Vencq a Vrízy. Jeho první prapor (Husákův) a druhý prapor (Bourguignonův) zaujaly úseky, v nichž dříve stály 1. pluk Zuávů a 9. pluk střelecký.

⁹⁾ Okolností dovolily vypraviti jen tři skupiny: v prosinci 1916 (400 m.), v listopadu 1917 (1200 m.), v květnu 1918 (asi 500 m.). V tomto počtu jsou zahrnuti též důstojníci a poddůstojníci, kteří přecházeli k Rusům již od 14. srpna r. 1914 hromadně, a jichž počet v Rusku činil koncem r. 1917 asi 150.000 mužů, z nichž asi 50.000 vstoupilo dobrovolně do ruských legií.

¹⁰⁾ Zajatci a přeběhlíci, kteří se účastnili se srbskou armádou tragického pochodu Albanií; malé zlomky byly poslány do Francie.

¹¹⁾ Bylo lze se chývatí, že se mezi ně vloudí němečtí agenti. Ale byla zaznamenána jen tři zběhnutí: dvě dne 11. července, den poté, co byli Čechoslováci postaveni na alsaské frontě, což 21. střeleckému pluku způsobilo plynový útok. Třetí případ se udál za boje u Vouziers-Terronu. Zrádce opatřil se dokumenty, jak dokázaly papíry, jež byly nalezeny v tlumoku jednoho německého důstojníka.

¹²⁾ Prostor mezi zákopy.

¹³⁾ Velel ji generál Petit; skládala se z 63., 100. a 65. pluku.

Za svítání dne 18. října překročily 134. a 53. divise znenadání Aisnu na frontě široké 5 km, zmocnily se vesnic Chestres a Vaudy a přes urputný odpor nepřítelův přešly horský hřbet.

Československá brigáda měla v první linii spojený první a druhý prapor 21. pluku, třetí prapor (Mauduytův) byl v záloze. Ve druhé linii stál 22. pluk stupňovitě mezi Givry-Loisy a Tourcelles Chaumont. Toto vojsko se nedostalo do boje.

Celá tíha boje spočívala na 106. brigádě, o níž a zvláště o 319. pluku se dočteme v dobré studii pplka Chenouarda v *Revue d'Infanterie* z dubna 1923.

Ženíjní oddíl, jehož materiál byl uložen ve vesnici Vrizy, musil v noci ze 17. na 18. říjen postavit čtyři přechody přes průplav a čtyři lávky (z prken a vozů) přes Aisnu. Práce ta nebyla nepřítelem rušena. Nicméně však bylo lze vystavěti jen dva přechody a jednu lávku, po nichž přešly kromě jedné roty dva útočné prapory. Lávka byla dobrá, ačkoliv se postupně prohýbala, takže poslední muži brodili se až po kolena ve vodě.

V 5.15 hod. za dělostřelecké palby, jež zuřila od svítání, vyrazil 6. prapor (3. roty) od lávky, zajał hlídku a vrhl se na první cíl, Vandy. Současně jižněji jedna rota, používši lávky 100. pluku, vnikla na hřbitov. Vesnice byla obklíčena a pracně vyčištěna. Když byla operace o 7. hod. ukončena, vyrazil prapor Brancourtův proti druhému cíli. Croix de Chalaity byl dobyt, ale postup na Croix de Boham byl zastaven. Prapor 4. (vel. Péchiné) šel za šestým, zasáhl na levo, slezl svahy západně od náhorní roviny 153, pokryté betonovými kryty a také se zastavil.

Na pravo od 319. pluku účastnil se 100. pluk přechodu Aisny za příznivých okolností. Podrobněji vyličen: již ve 4.30 hod. druhý prapor (velitel de Lancesseur) a kulometné čtyři počaly přecházeti Aisnu. Přes prudkou dělostřeleckou palbu dosáhly silnice vedoucí do Vandy, na níž se znova seskupily a vyhnuly se palbě nepřátelských kulometů, které sice neviděly nic pro hustou mlhu, ale ovládaly rovinu. Brzy poté naše dělostřelectvo podporovalo skvělý výpad 5. roty (poručík Pranouf vystřídal zde raněného nadporučíka Peynacha) na statek Petit-Ban, kolem něhož se prudce bojovalo. Vhodným zasažením jedné roty prvního praporu (Tarrade) byl na tomto místě zmařen německý protiútok s koty 163. (severně od Chestres). Pod ochranou 5., 6. a 7. roty provedl první prapor útok směrem severním a v terénu, posetém kulomety, jež bylo nutno postupně umlčeti, dosáhl konečně čáry: Croix de Chaponnière (o 13. hodině), okraj vesnice Croix de la Chalaity, kde třetí rota (le Guern) opatřila o 17. hod. spojení s rotou Vanierovou 319. pluku. — Statek Tissat obsazen byl první rotou (Gerlac).

Před ukončením dne přišel ještě jeden úspěch. Zatím co za nastalého soumraku major Tarrade dal vystřídati 2. rotu¹⁴⁾ (Croix de Chaponnière) první rotou, upozoroval rotmistr Chassagnac, jenž vedl průzkumnou četou, že nepřítel se snaží vniknouti do našich řad. Spolu se svými lidmi obrátil nepřítel na útek. Nadporučík Gerlac, vzdálený svědek této příhody, přišel s pomocnou četou, pronásledoval nepřítel a přišel až na baterii 77 mm děl, jejíž mužstvo roze-

¹⁴⁾ Rotmistr André Moreau byl odměněn vojenskou medailí, poněvadž „jako energický a neobyčejně odvážný velitel čtyř dobyt dne 18. října 1918 hnízda nepřátelského odporu, které bránilo postupu roty, učiniv správná opatření a dospěv se svými muži neohroženě k cíli. Zajał 7 nepřátel a způsobil odpůrci značné ztráty.“

hnal a pobil. Zásluhou této příhody obsadila celá rota západní svahy Clairefontaineské úžlabiny směrem na severovýchod.¹⁵⁾

Pluk 205. zůstal u Bourcu.

Den poté nebylo použito Čechoslováků v boji, jen několik hlídek střežlo lávky na pravém břehu.

Toho dne, 19. října, Němci odpovídali a bránili se houževnatě proti našemu postupu na náhorní rovinu a prudce ostřelovali údolí i vesnice.

Krátce před tím, než byl znovu zahájen postup, učinili Němci (5.25 hod.) protiútok na 6. prapor 319. pluku, byli však odrazeni jeho palbou. Pak nastalo pomalé čištění od čáry Croix de la Chalaite—Croix de Boham k potoku Malva. Nalevo 4. prapor dobyl náhorní roviny koty 153, narazil však na dva lesíky, jež bylo lze obejít teprve navečer s přispěním druhé skupiny doprovodných děl, vyslané podplukovníkem Chenouardem.

Na pravo v pásmu praporu Tarradeova (prvního) 100. pluku, byl zápas ještě urputnější než předešlého dne. Protivník se vzchopil a bránil se silně na horských sedlech a u koty 193, jeho dělostřelectvo ostřelovalo náhorní rovinu, jeho kulomety kosily vše, co se objevilo nad povrchem země. Nicméně však rotý Gerlacova a Le Guernova se vyrojíly. „Jest to jako věřejšího dne zápas o každou píď země, obklíčování kulometných hnízd, boj, v němž osobní hodnota, odvaha jednotlivce, bystrá iniciativa francouzského vojáka, udržely vrch nad nepřítelem těžkopádným a malodušným. Boj trvá celý den bez oddechu; ale o 16. hod. obě rotý přešly kotu 193 a udržely se ve svých pesicích přes prudké protiútoky. Naše ztráty jsou dosti značné, ale na straně nepřátelské jsou hroznější. Půda jest pokryta mrtvolami.“ Druhý prapor (Lancesseurův) musí obsadit celé horské sedlo západně od Clairfontaine. S přispěním čet 3. praporu (Pinaudova) zdolána obrana statku Le Petit Ban, kde nepřítel zanechal dvě děla 77 mm. Když dosáhly svých cílů, účastnily se prapory palby z pušek a kulometů při útoku na kotu 193.

Za oba dny 18. a 19. říjen získaly oba pluky: 330 zajatců, 9 děl, 2 minomety, velmi mnoho kulometů.

V noci jest vystřídán 319. pluk na pravém křídle plukem č. 205, mezi kotou 193 a potokem La Fournelle, 100. pluk přeložen na druhé křídlo 134. divise k Longwe, na silnici Vouziers-Grandpré.

Pluk 205. stojí před Clairfontainem a statkem Malva. Pluk 319. došel až k potoku Bouillon a opírá se levým křídlem zprvu (v poledne) o statek Macquart, jehož dobyla 13. rota (o 6. hod.) ztečí, pak (navečer) o Terron, jehož se smělym přepadením zmocnila 14. rota (kpt. Hué). Byla (o 20. hod.) vystřídána rotou Šidlíkovou 21. pluku českosleveského. Jiná jednotka 1. praporu (Husákova) dobyla Echarnonu a byla hotova k dalšímu postupu.

*

Ve dnech 21., 22., 23. října útočili Němci tvrdošíjně a zuřivě a snažili se nás vrhnouti do Aisny.

V pondělí (6.30 hod.) prudká dělostřelba jest přede hrou útoku pěchoty (o 7. hod.), jež se snaží, aby opět dobyla Terronu. V 9.30 hod. druhá zteč. Obrana jest hrdinná, ale před záplavou tří praporů 199. německé divise musí Šidlíková rota ustoupiti ke statku Mac-

¹⁵⁾ Ztráty pluku: Zabiti 2 důstojníci, 18 mužů; ranění 3 důstojníci, 78 mužů, 1 nezvěstný.

quart.¹⁶⁾ O 11. hod. obdržel pluk. Philippe rozkaz, aby znovu dobyl ztraceného terénu. Tři roty, jež byly ponechány na levém břehu (Pliva, Matička, Vlasák), přešly průplav i Aisnu takřka před zraky Němců a za strašlivého deště střel. Došly na místo o 15. hod. a vrhají se na nepřítele po desetiminutové přípravě dělostřelecké. Dobudou skvěle hřbitova a vyčistí pracně vesnici ulicí za ulicí (o. 16.10 hod.).

Neméně houževnatě zápasí se v úseku 134. divise. Velitel 20. sboru dá 22. pluk československý k dispozici generálu Petitovi. Podplukovník Gardan zesílil roty, jež došly až k východnímu okraji Chester. Při vystřídání 21. pluku byly prapory 1. a 3. dány do zálohy 53. divise, jeden nedaleko Vrizy, druhý nedaleko Echarnon.

V noci z 21. na 22. říjen byly jednotky znovu seskupeny a obdržely rozkaz stůj co stůj udržeti dobytá postavení a přichystati co nejdříve k ofenzivnímu postupu. Vyčerpané vojsko zlepšuje svou obranu. Bitva zuří na celé čáře (6.30 hod.).

První prapor 21. čsl. pluku jest v Terroně, 1. a 3. prapor 319. pluku na úpatí koty 153, 3. prapor 205. pluku kolem statku Tissot, 2. a 3. prapor 22. čsl. pluku (Grard a Poirée) na krajním pravém křídle se nehýbají.

O 10. hod. Němci ochabují. Nemohou proniknouti směrem k mostu Condé, jehož obrana byla svěřena 1. praporu (Pringtonovu) 22. čsl. pluku.

Prapory se organizují ve svých úsecích, pokud to jde s početními stavby, zredukovanými na nejmenší míru. Tak na př. 105. pluk má všeho všudy tři prapory po 100—150 mužích, pluk 319. asi 750 mužů. První prapor (Husákův) 21. pluku nemá více než 350 pušek, ostatní dva prapory jsou méně zeslabeny. Třetí prapor (Mauduytův), jenž dlel od včerejška ve Vrizy, byl večer zasazen do Vandy mezi 205. a 319. pluk.

Naproti stojí Němci na kotě 90 (severozápadně od Terronu), na svazích hřbetu 170 (severovýchodně od Terronu), na kotě 193, západně od koty 153 a v Chestres. V tomto jižním postavení byl Prignotův prapor 22. pluku v noci znepokojován, odpověděl však důkladně, získav asi 20 zajatců (3 důstojníky, z nichž jeden velitel praporu) a 7 kulometů.

Nedbaje předcházejících nezdarů útočil nepřítel zrána po třetí. Zteč zhroutila se v palebné přehradě dělostřelecké a kulometné, byvši ještě jednou opakována. Několik minut po 6. hod. rezhostil se klid na větší části fronty, zvláště však před plukem 205., jehož odveta způsobila těžké ztráty Němcům, když se pokoušeli učiniti výpad ze hřbetu nad úžlabinou clairefontainskou.

Za dne nařídil generál Guillemain nový postup, spoléhaje na to, že Němci jsou vyčerpaní. Zisk trochu trénu byl malý úspěch dne 24. října. Avšak hřeben 170 (severovýchodně od Terronu) —193 byl ještě stále v rukou nepřátelských, rovněž výšina 153 (severně od Chetres), na níž vykrvácely prapory Prignotův (25. října) a Gardův (27. října) 22. čsl. pluku. Fronta i zápolí jsou znovu organizovány a nastává klid.

★

¹⁶⁾ Musila, žel, opustiti dva kulometry, jež dříve nepříteli vzala.

Divise 53. byla vystřídána v noci z 30. na 31. říjen (kromě dělostřelectva, jež zůstalo v linii) divisi 40.¹⁷⁾ a 120.¹⁸⁾ a odešla na zotavenou do krajiny Saint-Souplet-Rauviné. Potřebovala toho svrchovaně. Její ztráty činily asi 50 důstojníků a 2400 mužů, z čehož na čsl. brigádu připadá 27 důstojníků a 1157 mužů.

V táboře Rauviné obdržely 21. a 22. pluk dne 8. listopadu návštěvu ministra Beneše. Konala se velká přehlídka, které byl přítomen generál Gouraud, jemuž byl odevzdán válečný kříž československý.

Přicházející pověsti o příměří se potvrzují, právě když divise generála Guillemaina (armádní záloha) chystá se odejít na frontu.

Čsl. brigáda prodlela od 14. do 28. listopadu ve Vittelu, později v Darney. Den po příchodu do tábora (9. listopadu) konala se tam slavnost za přítomnosti presidenta Masaryka, při níž byla prohlášena samostatnost československé republiky.

V té době byly v Cognacu zřízeny pluky č. 23. a 24.

Francie z vděčnosti za věrnou a hrdinnou pomoc odevzdala tak republice československé nádhernou divisi.¹⁹⁾

Plukovník francouzské armády Henri ROZET:

Cvičební řád pro pěchotu.

(Předneseno v kursu pro záložní důstojníky v Praze, v listopadu r. 1923.)

Všechny armády musily po válce upravit cvičební řády, které již za války byly doplňovány a nahrazovány množstvím zatímních instrukcí, vydávaných postupně podle pokroku výzbroje a tím pozměněné taktiky. Tyto instrukce mívaly velkou cenu, neboť byly jaksi odleskem současných operací a vyvíraly přímo ze živé zkušenosti válečné. Hned po skončení války se projevovala snaha, aby tyto zkušenosti, vložené v různá nařízení, byly kodifikovány, a aby byly upraveny cvičební řády, které byly již před válkou mnohdy zastaralé. Tím způsobem vznikly nové předpisy, najmě nový cvičební řád pro pěchotu, naplněný zkušenostmi, které byly těžce vykoupeny za čtyři léta války.

Poněkud jiná byla situace armády čs., neboť tato armáda neměla žádné minulosti a žádné tradice. Upravit předpisy — a ovšem i cvičební řád pro pěchotu, o kterém dále mluvíme — bylo proto velmi obtížné. Bylo třeba naléztí základnu, na které by bylo lze stavěti, a bylo nezbytné navázati na nějaký cizí předpis. Vše vedlo nás k tomu, abychom si vybrali předpis francouzský a přizpůsobili doktrinu vítězné armády zvláštním potřebám své vlastní armády. Avšak v době, kdy již bylo naléhavě potřebí čs. cvičebního řádu, nebyl ještě vydán francouzský válečný předpis; vyšel až 1. února r. 1920. Neměli jsme nic, než jednotlivá nařízení, která vyšla za války, a t. ř. příručku pro velitele čet pěchoty (Manuel du chef de section d'Infanterie), která však ve zhuštěné formě obsahovala všechna hlavní ustanovení reglementární.

¹⁷⁾ Velitel generál Laignelot: pluky 150., 161., 251.

¹⁸⁾ Velitel generál Mordacq: pluky 38., 86., 408.

¹⁹⁾ Brigáda byla naložena dne 31. prosince v Darney a přes Padovu přijela do Prahy dne 10. ledna 1919. Bylo jí užito při obsazení Těšínska (v únoru), pak na Slovensku (v červnu a červenci) proti bolševíkům Bely Kuna. Dne 4. srpna vrátila se do Prahy — a odpočinula si.